

Dezyderat nr 5
Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży
do Prezesa Rady Ministrów
w sprawie realizacji ustawy z dnia 25 lipca 1985r. o jednostkach badawczo –
rozwojowych, w szczególności w zakresie przepisów dotyczących przekształceń
strukturalnych i własnościowych tych jednostek
uchwalony na posiedzeniu w dniu 23 maja 2006r.

Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży, po rozpatrzeniu na posiedzeniu w dniu 23 marca 2006 r. informacji Ministra Edukacji i Nauki nt. realizacji ustawy z dnia 25 lipca 1985r. o jednostkach badawczo – rozwojowych, w szczególności w zakresie przepisów dotyczących przekształceń strukturalnych i własnościowych tych jednostek, przedstawia następujące stanowisko.

W Polsce funkcjonuje ok. 200 jednostek badawczo – rozwojowych o głównie branżowym charakterze, a nadzór nad nimi sprawuje 12 ministrów właściwych dla specjalizacji i badań prowadzonych przez te jednostki w różnych dziedzinach gospodarki i życia społecznego. Ponad 80% wdrożeń nowoczesnych rozwiązań w Polsce jest wynikiem prac tego pionu nauki. Jednostki badawczo – rozwojowe mają zdecydowanie najwyższy udział w realizacji tzw. projektów celowych, w tym głównie dla małych i średnich przedsiębiorstw, a także uczestniczą w realizacji wielu projektów badawczych Unii Europejskiej.

Komisja uznaje koncepcję Narodowego Centrum Badań i Prac Rozwojowych jako ważne zadanie, które może doprowadzić do wzmocnienia roli badań w Polsce, optymalnego wykorzystania narodowego potencjału badawczego, przybliżenia modelu gospodarki naszego kraju do gospodarki opartej na wiedzy oraz do realizacji przez Polskę celów Strategii Lizbońskiej. Projekt ten powinien być również pomocny przy konsolidowaniu jednostek badawczo – rozwojowych tam, gdzie będzie to uzasadnione.

Komisja uważa jednak, że powinno być również miejsce dla dobrze działających jednostek badawczo – rozwojowych, które mogłyby funkcjonować niezależnie od proponowanego Centrum i świadczyć usługi w szczególności dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Budżet państwa winien wspierać ich działalność w oparciu o ustawę o zasadach finansowania nauki.

Komisja jest zdania, że powinny zostać zlikwidowane rozmaite bariery utrudniające funkcjonowanie jednostek badawczo – rozwojowych, w szczególności:

1/ długotrwałe procedury oceny, przez resorty nadzorujące, projektów przekształceń jednostek badawczo – rozwojowych, powodujące niejednokrotnie utratę przez nie możliwości dokonania takich przekształceń (np. utrata partnerów strategicznych);

2/ utrudnienia dotyczące powstawania państwowych instytutów badawczych tam, gdzie powinny one pełnić niekwestionowaną rolę służb publicznych;

3/ bariery dla jednostek naukowych, w tym badawczo – rozwojowych, w postaci konieczności pokonywania czasochłonnych procedur przetargowych przewidzianych dla pomiotów publicznych, przy realizacji stosunkowo niewielkich i krótkoterminowych prac badawczych na zamówienia prywatnych podmiotów gospodarczych, realizowanych następnie w formie umów cywilno – prawnych;

4/ wprowadzony na początku 2006r. i wynikający z nowelizacji ustawy o finansach publicznych obowiązek zbycia przez jednostki naukowe, w tym badawczo – rozwojowe, swoich udziałów w spółkach założonych uprzednio w celu przekazywania do nich produkcji i usług, które wcześniej stanowiły część działalności i sprzedaży tych jednostek.

Komisja uważa, że powinno nastąpić usprawnienie nadzoru ze strony właściwych resortów oraz przyjęcie odpowiednich kryteriów oceny jednostek badawczo – rozwojowych w celu ich odpowiedniej kategoryzacji, z uwzględnieniem ich specyfiki w stosunku do innych pionów nauki (m.in.: przewaga w jednostkach badawczo – rozwojowych badań stosowanych nad teoretycznymi oraz wdrożeń nad publikacjami naukowymi; znacznie mniejszy zakres realizowanych zadań edukacyjnych w stosunku do pionu nauki jakim jest szkolnictwo wyższe).

W ocenie Komisji również sektorowe programy operacyjne na lata 2007 – 2013 powinny stwarzać znacznie większe niż dotychczas możliwości realizacji celów z wykorzystaniem krajowych jednostek naukowych, w tym badawczo – rozwojowych.

Komisja stwierdza, że zasadniczym problemem pozostaje niski stopień finansowania badań naukowych w Polsce, w tym badań prowadzonych w jednostkach badawczo – rozwojowych, przez gospodarkę.

Komisja oczekuje od Rządu RP podjęcia szybkich i efektywnych działań w kierunku stworzenia ekonomiczno – finansowych mechanizmów, które będą skutkowały wzrostem popytu na badania naukowe przez podmioty gospodarcze i zachęcą przedsiębiorców do inwestowania w sferę B + R.